

DECIZIE

privind sistarea procesului pentru controlul constituționalității excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.2 art.12 din Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 "Privind reabilitarea victimelor represiunilor politice"¹ în redacția Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006²

nr.3 din 04.12.2007

Monitorul Oficial nr.194-197/24 din 14.12.2007

* * *

¹ M.O., 1992, nr.12, art.363

² M.O., 2006, nr.126-130, art.601

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE - președinte
Alina IANUCENCO - judecător
Victor PUȘCAȘ - judecător-raportor
Elena SAFALERU - judecător
Valeria ȘTERBEȚ - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea Victoriei Botnariuc-Trelea, grefier, Dumitru Visterniceanu, reprezentantul autorului sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, Nicolae Eșanu, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, conducîndu-se după art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.g), art.16 alin.(1) și art.60 din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind excepția de neconstituționalitate a alin.2 art.12 din Legea nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 "Privind reabilitarea victimelor represiunilor politice" în redacția Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Curții Supreme de Justiție, depusă la 25 iunie 2007. Prin decizia Curții Constituționale din 3 iulie 2007 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, ministerelor Economiei și Comerțului, Justiției, Finanțelor, Procuraturii Generale, Centrului pentru Drepturile Omului.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și argumentele expuse de participanții la proces, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. La 8 decembrie 1992 Parlamentul a adoptat Legea nr.1225-XII "Privind reabilitarea victimelor represiunilor politice" (în continuare – Legea nr.1225-XII), care a fost amendată ulterior prin Legea nr.186-XVI din 29 iunie 2006 "Pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice" (în continuare – Legea nr.186-XVI).

Prin art.I pct.1 din Legea nr.186-XVI a fost expus în redacție nouă art.12 al Legii nr.1225-XII alin.2 din care prevede: "Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice".

Concomitent, prin art.I pct.2 din Legea nr.186-XVI, Parlamentul a introdus în Legea nr.1225-XII articolul 12¹.

2. La 23 august 2002 Tarlapan Maria a acționat în judecată Primăria s.Pîrlița, raionul Fălești, cerînd "restituirea bunurilor luate de stat în mod abuziv de la Cecan (Ciocan) Petru Ion, supus represiunilor

politice, economice, sociale și culturale, începute în anul 1941". În procesul examinării acțiunii, la 30 noiembrie 2006, reclamanta Tarlapan Maria și intervenientul Ciocanu Mihail au depus un demers, prin care au solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.186-XVI. Prin încheierea din 1 februarie 2007, judecătoria raionului Fălești a admis demersul și a remis cauza Curții Supreme de Justiție.

La 25 iunie 2007 Curtea Supremă de Justiție a sesizat Curtea Constituțională, solicitând exercitarea controlului constituționalității art.I pct.1 din Legea nr.186-XVI în partea referitoare la alin.2 din art.12 al Legii nr.1225-XII. Autorul sesizării afirmă că prin interzicerea restituirii terenurilor, pădurilor, plantațiilor multianuale, obiectivelor scoase din circuitul civil legislatorul a priori a pus persoanele supuse represiunilor politice într-o situație defavorabilă, deoarece la înaintarea acțiunilor de reparare a prejudiciului material ele nu pot miza pe o satisfacție deplină, mai ales în condițiile în care Legea nr.1225-XII nu prevede repararea prejudiciului moral.

În opinia autorului sesizării, prevederea contestată contravine art.1 alin.(3), art.16, 20, 46, 53, 54 și 127 din Constituție, precum și art.1 din Protocolul adițional la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

3. Conform art.31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională examinează în exclusivitate probleme de drept și își stabilește ea însăși competența. În cazul sesizării depuse în procedura excepției de neconstituționalitate, care presupune un control concret de constituționalitate raportat la un litigiu aflat pe rol în instanța de drept comun, este necesar ca Curtea Constituțională să analizeze legătura causală între norma constituțională invocată și norma legală aplicabilă la litigiu, prezumată a fi neconstituțională.

În sesizare se afirmă că legislatorul, enumerând un șir de bunuri materiale care nu pot fi restituite, de fapt, a interzis repararea prejudiciului material și moral cauzat persoanelor supuse represiunilor politice.

Curtea menționează că prin art.1 al Legii nr.1225-XII Parlamentul a definit noțiunea de represiune politică, iar prin art.12 intitulat "Restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice" și art.12¹ în redacția Legii nr.186-XVI a concretizat atât obiectul restituirii pagubelor, cât și modul de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora.

Astfel, alin.1 al art.12 din Legea nr.1225-XII în redacția Legii nr.186-XVI stipulează că "cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor"; alin.7 din art.12 prevede că "în cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii"; în ultimul alineat al art.12 se utilizează noțiunea "bunuri imobiliare" și alte categorii de bunuri, prevederi care nu au fost contestate în sesizare.

Pentru executarea noilor prevederi legale, Guvernul a adoptat Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea nr.627 din 5 iunie 2007³.

³ M.O., 2007, nr.78-81, art.656

Actele normative precitate reflectă clar tendința statului de a repune în drepturile patrimoniale victimele represiunilor politice ale regimului totalitar.

Alin.2 din art.12 al Legii nr.1225-XII, care face obiectul excepției de neconstituționalitate și care trebuia să fie analizat de instanță cu rigurozitate, impune interdicția de a restitui anumite bunuri scoase din posesie în circumstanțe "*ce nu au legătură cu represiunile politice*", și nu în toate cazurile, după cum a considerat instanța.

Curtea relevă că autorul sesizării avea obligația de a demonstra legătura causală dintre litigiul în curs de examinare și prevederile contestate. Astfel, el trebuia să indice gradul de claritate și admisibilitate al normei aplicate la rezolvarea litigiului și să expună argumentele de neconstituționalitate a acesteia.

În forma în care a fost expusă sesizarea, Curtea Constituțională nu atestă o legătură causală între litigiul în curs de examinare și norma contestată. O analiză mai detaliată a legăturii causale implică examinarea circumstanțelor de fapt ale litigiului, ceea ce excede competențelor Curții Constituționale, care analizează numai probleme de drept.

Prin urmare, sesizarea este lipsită de obiect și procesul asupra excepției de neconstituționalitate necesită să fie sistat.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.60 lit.c), art.61 alin.(3) și art.64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se sistează procesul pentru controlul constituționalității prevederilor alin.2 din art.12 al Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 "Privind reabilitarea victimelor represiunilor politice" în redacția Legii nr.186-XVI din 29 iunie 2006.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*".

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE Dumitru PULBERE

Chișinău, 4 decembrie 2007.

Nr.3.